

fotografií, tabulkových údajů i dobových artefaktů. Následující kapitola tak poskytuje ucelenou představu o možných extrémních stavech, příčinách jejich vzniku a průběhu, a to v komplexním geografickém pohledu.

V těsné návaznosti na předchozí kapitolu uvádí kapitola *Dopady přírodních extrémů* obecně se vyskytující projevy i konkrétní příklady výše popisovaných extrémních stavů. Zvýšená pozornost je věnována geomorfologickým pochodům, které jsou mnohdy vyvolány působením hydrometeorologických procesů.

Skutečným imperativem je predikce příštího vývoje klimatu a s ním souvisejících přírodních extrémů s konkrétními dopady na Českou republiku v pojednání *Přírodní extrémy na Moravě a ve Slezsku v kontextu globálních změn*.

Logicky, i když ne s příliš optimistickými výhledy, je tak zakončeno kompaktní, vysoce odborně zpracované dílo, prokazující užitečnost a potřebnost komplexního geografického hodnocení přírodního prostředí s reálnými dopady na člověka a jeho aktivity, a to nejen na území Moravy a Slezska.

S. NOVÁK

* Masarykova univerzita, Český hydrometeorologický ústav, Ústav geoniky AV ČR. Brno, Praha, Ostrava 2007, 431 s.

Život ve zvláštním století*

Článek uveřejněný v Literárních listech a v Zemědělských novinách pod názvem Dva tisíce slov z politicky obrodného roku 1968 označovali jedni za manifest, jiní za pamflet, jedni za stanovisko vědců, jiní za výstup publicistů. Každopádně podpis pod ním od zakladu změnil život mnoha lidem. Rozdělil společnost nejméně na dvě opoziční až nepřátelské skupiny. Mezi jeho signatáře patřil i prof. MUDr. Jan Vanýsek, DrSc., přední český oftalmolog, nositel medaile J. E. Purkyně, děkan LF v letech 1957-1960, prorektor pro vědu a výzkum (1960-1968), zvolený rektor v r. 1969, předseda Československé lékařské

společnosti J. E. Purkyně v Praze, prezident Societas Internationale Diagnostica Ultrasonica in ophtalmologia, předseda vědecké rady Ministerstva zemědělství Československa, člen výkonného výboru Conseil int. Des Organisations Medic Scientifique, předseda Spolku lékařů českých v Brně, zakladatel Oční kliniky v Hradci Králové (1945-1955), který si zajistil trvalé místo v dějinách očního lékařství u nás. Vanýsek byl prvním, kdo zaváděl keratoplastiku a později implantaci umělých čoček v Československu i nové diagnostické metody (např. elektronoretinografií, ultrazvukové vyšetření) a genetiku do oftalmologie. Mimo to se ještě vášnivě věnoval motorismu a sportovnímu letectví (byl držitelem světového rekordu v dálkovém létání na 1340 km z 20. 6. 1961).

Vanýsek povznesl brněnskou oční kliniku mezi úspěšná medicínská pracoviště a zajistil jí priority v elektronoretinografii, ultrasonografii, biochemii oka a histologii očních nádorů. Odbornost si po celý život prohluboval nejen studiem všeho, co se mu z oftalmologie podařilo získat, ale také na četných vědeckých konferencích ve světě, kde často referoval (Berlín, Lipsko, Budapešť, Gent, Brusel, Mnichov, Paříž, Toulouse, Albi, Erfurt, Bad Neuhaim, Philadelphie), ale i doma, oftalmologické kongresy aktivně navštěvovali i cizí odborníci věhlasných jmen, např. z Francie, Holandska, NDR, NSR, Švýcarska, z Finska, Rakouska, Belgie, Itálie, z Alžiru, Tunisu, USA, SSSR, Polska, Jugoslávie, Rumunska... Svě odborně klinické poznatky a badatelské výsledky uložil jako autor do desítek samostatných i kolektivních prací.

Jako přednosta řídil Vanýsek Katedru a Oční kliniku LF ve FN U Sv. Anny v letech 1955-1969. Výše připomenutý historický dokument, okolnosti kolem jeho podpisu a příkře následky považoval Vanýsek ve svém profesním i osobním životě za tak důležitý zlom, že se rozhodl předsunout vzpomínku na něj ve své memoárové knize *Prožil jsem zvláštní století* jako úvodní kapitolu. Svě vypravování pak začíná od první utkvělé vzpomínky (uvádí, že mu byly dva roky), až po bolestnou invaliditu posledních let.

Listopad v roce 1989, který po svých životních zkušenostech už přijímal s jistou nedůvěrou, mu přinesl určitý „příděl rehabilitace“, když byl na Masarykově univerzitě slav-

ně vítán jako rektor platný z roku 1969, ale pak se na něj zase rychle zapomnělo, jak konstatuje syn Jiří v Doslovu ke knize. Sestavil ji ze zvukových záznamů pořízených otcem a jako zajímavé ohlédnutí za životem – v podstatě dvou lékařských generací Vanýsků – ji předkládá těm, pro něž může znamenat velmi mnoho podnětů ke konfrontaci s vlastním životem, i těm, kteří se pohybují mimo lékařskou profesi a žijí už ve značně proměněných poměrech. Lidský přínosná „chodem“ a zkušenostmi jednoho konkrétního života je to kniha pro každého. Čtenář necht po ní ovšem sahá s vědomím, že jde o subjektivní výpověď v medicíně známého a exponovaného člověka s výraznou osobností otce – internisty v zádech, s bohatými kontakty i konexemi (také v zahraničí). Všechny situace vypráví a vyhodnocuje tak, jak je sám prožil, a podle toho, jak lidé, s nimiž se ve svém životě potkával i střetával, více či méně měli vliv na materiální i duchovní kvalitu jeho osobního života. Memoárové práce nelze přijímat stejně jako historický dokument; subjektivní vidění světa a vlastního místa v něm už předem omezuje objektivitu. Přesto, nebo právě proto, doporučujeme knihu k pozornému čtení. Její jednoduchý vyprávěcí styl, vtipné postřehy, četné citace výroků lidí dosud žijících mezi námi, líčení mezilidských pracovních vztahů v exponovaném oboru a všech těch různých politických a sociálních „uzlíků“, kterými se sukují individuální životy, dělají z četby napínavý, pro mnohé místy až adrenalinový zážitek.

V. LINHARTOVÁ

- * Prožil jsem zvláštní století, vzpomínky očního lékaře prof. MUDr. Jana Vanýska, DrSc. K vydání připravili Jiří Vanýsek a František Šalé, Brno/Boskovice: Albert 2007, 393 s.

Ironická komunikace aneb co mají společného Scarron a Cervantes

Dagmar Pichová se ve svých odborných pracích zaměřuje na francouzskou literaturu 17. století, na vztah literatury a filozofie, na

utváření moderního románu a z autorů zejména na Paula Scarrona. Jemu a pojetí ironie v jeho *Komediantském románu* věnovala i svou disertační práci. Nakladatelství Masarykovy univerzity vydalo v roce 2007 v edici Spisů FF MU zkrácenou verzi doktorské práce této autorky pod názvem *La Communication ironique dans le roman comique de Scarron. Étude comparative avec Don Quichotte de Cervantes*.

V první části publikace autorka definuje pojem ironie a ironické komunikace. Vychází nejprve obecně z roviny sémantické a pokračuje přes pragmatické užívání tohoto druhu komunikace. Teprve po důkladném terminologickém úvodu přenáší model ironie a jeho základní cíl do oblasti literárních děl a znovu hledá teoretickou definici pro tuto oblast. Připomíná, že soustavnější práce o románové ironii vznikly až koncem 18. století v období romantismu, ironie se však v dílech objevovala již po staletí. Zdůrazňuje významnou roli čtenáře, který musí znát způsob této komunikace a přistoupit na „pravidla hry“, aby mohl text správně interpretovat, neboli jeho četba musí být aktivní. Jedině z těchto předpokladů může *ironikovo* sdělení proniknout k poučenému *partnerovi* v komunikaci a nezastavit se pouze u *naivního příjemce*.

Druhý oddíl knihy je věnován literatuře 17. století. Jedná se o terminologickou literární základnu pro následující konkrétní zpracování obou románů. Dagmar Pichová představuje pojetí ironie v literární estetice období označovaného jako *baroko*, ale připomíná také její proměny od dob antiky přes středověk a renesanci. Druhou část tohoto oddílu zaměřuje na vývoj románu ve španělském a francouzském prostředí. Žánr patřící mezi *nizká* literární díla si nezískával snadno své uznání, stejně jako jeho autoři stojící často na okraji společnosti. Pichová postupuje systematicky a kousek po kousku odkrývá bohatství a kouzlo barokní literatury, studovaného žánru i teoretických pojednání, případně narážek v dílech dobových autorů. V závěru kapitoly dochází k termínu *moderní román*. Nezpochybňuje prvenství *Dona Quijota* v užití mnoha moderních postupů, naopak je potvrzuje a přiřazuje k nim spolu s dalšími literárními kritiky a teoretiky rovněž ironii jako základní prvek moderní románové tvorby.